

(205. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet houdende toekening van een renteloos voorschot uit 's Rijks schatkist, ten behoeve van den aanleg en het in exploitatie brengen van een spoorweg van Zwolle naar Blokzijl.

De toelichtende memorie (en bijlage), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 25 Juni 1904.

WILHELMINA.

(205. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is, den aanleg te bevorderen van een spoorweg van Zwolle naar Blokzijl;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Uit 's Rijks schatkist wordt een renteloos voorschot beschikbaar gesteld ten bedrage van een derde der kosten van aanleg en het in exploitatie brengen, doch tot geen hooger bedrag dan f 180 000, ten behoeve van een spoorweg van Zwolle naar Blokzijl.

Artikel 2.

Het in artikel 1 genoemde renteloze voorschot wordt onder voorwaarden, door Ons of krachtens Onze machtiging te stellen, toegekend aan den concessionaris voor den aanleg van den aldaar genoemden spoorweg, doch niet, dan nadat door belanghebbenden bij dien aanleg daarvoor ten genoegen van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, voldoende ondersteuning zal zijn verleend, onder geene andere voorwaarden, dan waarop de goedkeuring van genoemden Minister zal zijn verkregen.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

*De Minister van Waterstaat,
Handel en Nijverheid,*

Handelingen der Staten-Generaal. Bijlagen. 1903—1904.

(205. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

§ 1. Toen bij hoofdstuk IX der Staatsbegrooting voor 1894 voor de eerste maal gelden werden aangevraagd voor uitkeering van renteloze voorschotten uit 's Rijks kas, ten behoeve van den aanleg van stoomtramwegen, werd onder de lijnen waarvoor die aangevraagde gelden bestemd waren, ook vermeld eene lijn van Zwolle naar Blokzijl.

Ten behoeve van de totstandkoming van die lijn waren destijds door de betrokken provincie en gemeenten bijdragen toegezegd, waarvan de contante waarde op f 103 117 was te stellen; blijkens hetgeen in de Memorie van Toelichting omtrent den bedoelden begrotingspost werd medegedeeld, lag het in de bedoeling, dat de uit te keeren Rijksbijdrage ook het genoemde bedrag van f 103 117 niet zou te boven gaan. Vermits de totale kosten van aanleg en uitrusting der lijn op f 540 000 waren geraamd, moest derhalve nog een bedrag van f 333 766 op andere wijze worden gevonden. Aan het comité, dat zich destijds voor het bevorderen van de totstandkoming van deze lijn had gevormd, mocht het echter niet gelukken zoodanig bedrag bijeen te brengen. Op grond van de elders opgedane ervaring meende men toch niet te kunnen verwachten, dat de opbrengsten van de lijn voldoende zouden zijn om daaruit over een grooter gedeelte van het aanlegkapitaal, dan één-derde, eene matige rente te betalen.

Aan artikel 147 van hoofdstuk IX van de Staatsbegrooting voor het jaar 1894 kon dientengevolge, voor zooveel de lijn Zwolle—Blokzijl betrof, geene uitvoering gegeven worden. Wel werd nog in den loop van dat jaar een verzoek ingediend om te bevorderen, dat het van Rijkswegen beschikbaar gestelde renteloze voorschot zou worden verhoogd, maar daarop kon niet worden ingegaan, zoolang niet eene gelijke verhooging van het gezamenlijke bedrag der bijdragen van de streek was voorafgegaan.

In 1898 werden door het comité, ('t welk intusschen met eenige leden was uitgebreid) opnieuw pogingen in het werk gesteld om den aanleg van de lijn te verzekeren. Het resultaat van deze pogingen was in de eerste plaats, dat de oorspronkelijk door de betrokken streek, deels als renteloos voorschot, en voor een ander deel in den vorm van rentegaranties, toegezegde bijdragen vervangen werden door toezeggingen tot deelneming in het aandeelenkapitaal der op te richten onderneming. Hoewel ook daarna het plaatsen van het overige gedeelte van het benodigde kapitaal bezwaren opleverde, slaagde het comité er ten slotte in, deze te overwinnen. Het kwam er daarbij op aan de voorwaarden, waaronder de streek en bepaaldelijk de provincie Overijssel haren steun had toegezegd, zoodanig te doen luiden, dat het mogelijk zou worden het van Rijkswegen beschikbaar gestelde renteloze voorschot van nog geen vijfde der geraamde aanlegkosten tot één-derde dier kosten te verhoogen, zonder dat van het beginsel van gelijkheid in de opofferingen van het Rijk en van de streek zou behoeven te worden afgeveken. Nu dit het geval is geworden, is het den ondergeteekende aangenaam thans te kunnen aanbevelen door de toekening van een renteloos voorschot tot het genoemde bedrag de totstandkoming van den reeds door den wetgever van 1894 gewenschten spoorweg van Zwolle naar Blokzijl mogelijk te maken.

§ 2. Evenals bij het ontwerp, waarop het subsidieeringsbesluit van 1894 betrekking had, zal de ontworpen spoorweg aanvankelijk bij het station van den Nederlandschen Centraal-spoorweg te Zwolle, vervolgens door den polder Mastenbroek

Toekenning renteloos voorschot voor den aanleg en het in exploitatie brengen van een spoorweg van Zwolle naar Blokzijl.

over e onteigenen terreinen loopen, het Zwartewater kruisen over de bestaande brug bij Hasselt, en verder grootendeels over bestaande wegen, langs Hasselt, Zwartsluis en Vollenhove naar Blokzijl loopen. (1) De lijn is ontworpen met eene spoorwijdte van 1,067 M. en zal eene totale lengte van ongeveer 36 K.M. verkrijgen.

De bebouwde kom van de gemeente Stad Vollenhove en de haven van die plaats zullen door een kort zijlijntje met de hoofdlijn worden verbonden. Behalve voor de genoemde plaatsen zal de lijn nog van belang zijn voor Mastenbroek (gemeente Zwollerkerspel), dat op pl. n. 3 K.M. van de lijn verwijderd blijft, en voor Genemuiden, dat aan de overzijde van het Zwartewater is gelegen, doch waarvan de bewoners door middel van een aldaar bestaand pontveer den spoorweg zullen kunnen bereiken.

Het aantal inwoners van de streek, die door den spoorweg wordt gebaat, bedraagt totaal ongeveer 46 000.

Hoewel tusschen de genoemde plaatsen en Zwolle geregelde stoombootverbindingen langs het Zwartewater bestaan, voorzien deze toch slechts op onvoldoende wijze in de verkeersbehoefden van deze streek, zoowel omdat het aantal reisgelegenheden vooral voor de verder afgelegene plaatsen gering is, en de reis lang duurt; als ook omdat in de wintermaanden bij gesloten water de bedoelde plaatsen geheel en al zijn afgesloten.

Het gemis van versnelde verkeersmiddelen is als een der oorzaken te beschouwen van den achteruitgang van deze vroeger meer welvarende plaatsen, waar destijds betrekkelijk bloeiende industrieën bestonden, welke echter de concurrentie met plaatsen die aan het spoorwegnet kwamen te liggen, niet konden volhouden en dientengevolge of zich verplaatsten of althans achteruitgingen. Alleen te Blokzijl verdwenen op deze wijze eene likeurstokerij, een kalkoven, eene leerlooierij en eene zoutziederij, waarvan nog in het Provinciaal Verslag van Overijssel van het jaar 1870 werd getuigd, dat zij gunstige uitkomsten opleverden. Het aantal inwoners van genoemde plaats verminderde dientengevolge sedert 1880 met niet minder dan 13 ⁰/₁₀.

Intusschen bestaan in Blokzijl, Vollenhove, Zwartsluis en Hasselt nog houtzagerijen, scheepstimmerwerven en kalkbrandrijen, al verkeerden deze over het algemeen in weinig bloeienden toestand, en wordt daar nog handel in matten, hooi, hout en turf gedreven. Men hoopt nu door den ontworpen spoorweg, die het verkeer met Zwolle belangrijk zal verbeteren en aansluiting aan het spoorwegnet zal geven, den handel en de industrie in deze streek weer te doen opleven.

§ 3. Gelijk hierboven reeds werd herinnerd, zijn de totale kosten van aanleg en uitrusting van de lijn geraamd op f 540 000. Door de betrokken streek zijn thans bijdragen toegezegd, in den vorm van deelneming in het aandeelenkapitaal der op te richten onderneming, tot de navolgende bedragen:

de provincie Overijssel een-derde der aanlegkosten tot ten hoogste f 180 000

de gemeente Zwolle.	f 34 000
Hasselt	17 000
Zwartsluis	17 000
Ambt Vollenhove	15 000
Stad Vollenhove	17 000
Blokzijl	17 000

te zamen f 117 000

terwijl voor het bedrag van f 63 000, dat met de bovengenoemde bijdragen te zamen twee derden van de geraamde aanlegkosten uitmaakt, door particulieren deelneming is toegezegd. Wordt derhalve van Rijkswegen een renteloos voorschot ten bedrage van ten hoogste f 180 000 beschikbaar gesteld, dan kan de totstandkoming van de lijn verzekerd geacht worden. Voor het in acht nemen van het beginsel van gelijkheidheid in opoffering tusschen het Rijk en de streek zal worden zorg gedragen, door aan de toekenning van het eventueel beschikbaar te stellen voorschot de voorwaarde te verbinden, dat de restitutie daarvan moet aanvangen, zoodra op de aandeelen een dividend van 2 pct. kan worden uitgekeerd. Zoodanige voorwaarde toch zal voor de terugbetaling van het Rijksvorschot hetzelfde effect hebben als eene regeling, waarbij een gedeelte van het aandeelenkapitaal tot een bedrag gelijk aan dat van het Rijksvorschot, als subsidie zou worden beschouwd, met dien verstande, dat de restitutie aan den Staat, zoowel als de uitkeering van dividend op de subsidie-aandeelen zou aanvangen, zoodra op de overige aandeelen een dividend van 4 pct. zou zijn uitgekeerd. Door het comité voor dezen spoorweg werd intusschen aan de eerstbedoelde regeling, waarbij aan alle aandeelhouders in de onderneming gelijke rechten kunnen worden toegekend, de voorkeur gegeven, en bij de toezegging tot deelneming in het aandeelenkapitaal werd door de belanghebbenden met die te stellen voorwaarde rekening gehouden.

Onder vaststelling van statuten, waarover vooraf met den ondergeteekende overleg was gepleegd, hebben de belanghebbenden zich bereids tot eene naamloze vennootschap vereenigd, op welker akte van oprichting thans de Koninklijke bewilliging nog wordt ingewacht.

Nevens de bovengenoemde geldelijke bepaling zullen aan de uitkeering van het rentelooze voorschot van het Rijk de gebruikelijke voorwaarden zijn te verbinden.

*De Minister van Waterstaat,
Handel en Nijverheid,*

DE MAREZ OYENS.

(1) De ontworpen richting is aangegeven op het als bijlage bij deze Memorie gevoegde kaartje.

